

Карташакова Ф.И. Косвенная номинация в английском языке: Деятельностно-процессный подход/ Ф. И. Карташакова. – СПб, 2001. – С. 45. Телия В. Н. Вторичная номинация и её виды/ В. Н. Телия. – М., 1977. – 250 с. Mencken H. L. The American language: An inquiry into the development of English in the United States /H.L.Mencken. – New York, 1998. – 587 с. www.en.wikipedia.org

ЗАЦНИЙ Ю.А., СОКОЛОВ В.В.
(Запорізький нац. ун-т)

СОЦІОЛІНГВАЛЬНІ І ЛІНГВОКОГНІТИВНІ АСПЕКТИ НЕОЛОГІЗАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СФЕРИ МЕДИЦИНИ І ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Abstract: This article views medicine and health care as an important factor which enriches the vocabulary of the English language. The paper combines sociolinguistic and lingual-cognitive approaches to the enrichment processes of the present-day English language. An encyclopedic view of meaning is being adopted with respect to new lingual elements of the English language in the sphere of medicine and health care.

Key words: *medicine, health care, neologism, concept, conceptual system.*

Сфера охорони здоров'я, медицини посідає одне із центральних місць у сучасному суспільстві і зазнає постійних змін. Виникають нові галузі і напрямки медичної науки і практики. Так, останнім часом спостерігається більш толерантне ставлення до “альтернативної медицини” (*alternative medicine*), яку називають також “додатковою медициною” (*complementary medicine*), хоча поняття “альтернативний” і “додатковий” стосовно медицини не є тотожними, про що свідчить, наприклад, функціонування неологізма *CAM* (*complementary and alternative medicine*). Було створено також термін *integrative medicine*, який відбиває комплексний підхід до медицини і припускає, що “нетрадиційні” методи лікування повинні входити в ортодоксальну медицину [Whorton 2002, с. 299]. Популярною серед медиків стає ідея про поєднання всіх досягнень різних медичних шкіл і напрямків, що сприяють лікуванню від хвороб, в одну систему. Таку систему почали іменувати “куропатією” – *curapathy*. Вважається, що ХХІ століття повинне стати “віком куропатії” – *the age of curapathy*. Знаходить остаточне відокремлення і відповідну назву галузь медицини, що займається проблемами здоров'я чоловіків, особливо - їхньої репродуктивної системи (*andrology*). З цією наукою і практикою пов'язано функціонування неологізмів *andrologist* для позначення фахівця в цій галузі, *andropause* для відбиття поняття “клімактеричний період у житті чоловіка” (порівн. *menopause*).

Продовжують виникати нові види терапії, серед яких особливу популярність набувають: “апітерапія” (*apitherapy*), тобто терапія, що використовує бджолину отруту як засіб лікування певних хвороб (фахівець у цій галузі позначається словом *apitherapist*); “кінотерапія” (*cinematherapy*), під якою розуміється форма терапії, особливо самолікування, що широко використовує відеофільми” (у попередні роки виникла “бібліотерапія” – *bibliotherapy*, яка передбачає використання книг у якості терапевтичного засобу). Для лікування інфаркту останнім часом стала застосовуватися “гіпотермічна терапія” або “терапевтична гіпотермія” – *therapeutic*

hypothermia (chill therapy). У процесі такого лікування температура тіла пацієнта знижується до 89 градусів за шкалою Фаренгейта.

Широке поширення набуває поняття “генна терапія” (*gene therapy*), оскільки вважається, що саме на генному рівні можливо успішне лікування багатьох захворювань, особливо пов'язаних з імунною системою людини. У цьому зв'язку можна зазначити, що розвиток науки і техніки як одного із головних чинників, що сприяють прогресу медицини, відбивається в цілій низці інновацій. Стає можливим, наприклад, створення “невропротезів” (*neural prosthetics*) для людей, що не можуть розмовляти, не чують або не можуть тримати рівновагу. “Невропротез” – це пристосування, призначене для введення інформації в нервову систему людини або для вилучення такої інформації. Існування на сучасному етапі розвитку медичної науки великої кількості “терапій”, якими користуються в тій або в іншій мірі значна частина людей, обумовили появу словосполучення *therapy generation* для позначення такої категорії людей (частіше усього вони використовують різні форми терапії для вирішення своїх психологічних проблем).

Більшість жителів західних країн прикріплено, як відомо, до “сімейного лікаря”. Виникає в той же час необхідність позначення людей, що такого лікаря не мають. У Канаді їх почали називати “пацієнтами-сиротами” – *orphan patient* (раніше їх іменували словосполученням *unattached patient*). Останнім часом почали виділяти значний прошарок багатих людей, що витрачають досить солідні суми грошей на різні дорогі медичні аналізи і тести (в якості профілактичних заходів). Таких людей позначають словосполученням *worried wealthy*.

Наведені приклади свідчать про те, що медицина виступає у функції постачальника не тільки слів, алей стійких словосполучень у загальнолітературну мову. Їхніми прикладами можуть також служити словосполучення *white coat hypertension (white coat effect)* “підвищення кров'яного тиску пацієнта в присутності медичних працівників”, *pumping party* “місце підпільного проведення косметичних операцій за низькими цінами”. У свою чергу, стійкі словосполучення можуть слугувати базою для утворення лексичних інновацій. Так, на базі словосполучення *Botox party* “вечірка, під час якої серед присутніх проводяться елементарні косметичні операції” з'явилося дієслово *Botox*.

Неологізми *Botox party, to Botox, pumping party* відбивають надзвичайну популярність в англomовних країнах, особливо в США, косметичної (пластичної) хірургії. Вважається, що ця хірургія набуває рис “щасливої медицини” для пацієнтів, оскільки вона приносить їм психологічне задоволення, тому вона стала також позначатися словосполученням *happy medicine*. Кількість косметичних операцій за останнє десятиліття ХХ сторіччя в США зростає втричі і досягла рівня мільйона операцій на рік [Elias 2001], а в 2000 році майже сім з половиною мільйонів американців зробили собі пластичні операції [Terry 2002]. У 2001 році в США було проведено 80000 косметичних операцій над дітьми і підлітками у віці до 18 років [Quart 2003, с. 114].

Сучасний бум пластичної хірургії відбиває культ молодості серед американців, прагнення “бути завжди молодим”, що відбивається, зокрема, за допомогою неологізму *perma-youth* (порівн. напр. *permafrost*). Неологізм *perma-youth* своїм імпліцитним наповненням підкреслює, що подібна “вічна молодість” досягається за допомогою косметичної хірургії. Зі словом *perma-youth* співвідноситься і неологізм *beauty junkie* “людина, що страждає від нарцисизма, прагне постійно удосконалювати свою зовнішність”. Помітимо, що обсяг товарообігу підприємств “індустрії краси”

(*beauty industry*) тільки в США складає 29 мільярдів на рік [Gavenas 2002, с. 10]. Вважається, що у Великобританії приблизно третя частина населення страждає “синдромом культу знаменитостей” (*celebrity worship syndrome*). Саме даний синдром змушує багатьох простих людей наслідувати знаменитостей, особливо в напрямку “постійного омолодження своєї зовнішності”.

В останні роки Америка була свідком скандалів, пов'язаних з сіліконовими імплантами для жінок, що спричинювали, зокрема, такий негативний побічний ефект, як проникнення силікону в тіло. До того ж, виявилось, що майже дві третини жінок з імплантами не можуть годувати дітей, а у випадку “природної годівлі” силікон усмоктується дітьми, викликаючи негативні наслідки [Hilts 2003, с. 273-274]. Багато жінок піддають себе операціям на геніталіях. Саме з такими операціями пов'язано вживання словосполучення *designer vagina* [Revill 2003, с. 13]. Дослідження свідчать, що такі операції супроводжуються високим ступенем ризику. Все більш модними стають операції для того, щоб голос пацієнта здавався молодшим (*voice lift*).

У той же час, багато представників певних класів Західного суспільства, особливо відомі люди, приховують, що вони зверталися до пластичних хірургів. Для образної характеристики цих людей виникло словосполучення *in the plastic closet*, створене за аналогією до раніше створеного виразу *be in the closet*, (воно характеризувало актуальне на той час поняття “не розкривати своєї приналежності до сексуальних меншин”. Відбувається “косметичне розшарування” Західного суспільства: з одного боку, з'явилася значна категорія людей, що перетворилися на “космоманів” (*surgiholics*), а, з іншого боку - люди, які страждають комплексом неповноцінності внаслідок того, що вони не можуть дозволити собі косметичні операції. Такий прошарок стали іменувати “косметичним підкласом” - *cosmetic underclass*.

У світі, на думку вчених, поширюється пандемія - глобальна “епідемія ожиріння”. Вона позначається неологізмом *globesity* (*global + obesity*), причому дане слово стало, практично, офіційною номінацією явища і використовується Всесвітньою Організацією Охорони Здоров'я. У загальній мові почав вживатися суто медичний термін *obesogenic* (він виник наприкінці ХХ сторіччя) для характеристики чинників, що спричинюють ожиріння, а самим останнім часом - і слово *obesogen* “хімічна речовина, яка призводить до ожиріння шляхом збільшення виробництва жирових клітин”. Шириться суспільний рух за оголошення ожиріння хворобою. У випадку успіху це дасть можливість страхування мільйонів американців і прискорення процесу впровадження нових лік. Створено глобальну індустрію по виробництву “ліків від ожиріння” (*anti-obesity drug*), нових харчових додатків. Мова, фактично, йде про нову галузь світової економіки, що зростає разом із зростанням кількості її споживачів. Ця галузь позначається словосполученням *globesity business*.

“Чумою ожиріння” (*fat plague*), “бомбою уповільненої дії для здоров'я” (*health timebomb*) називають у Великобританії проблему зайвої ваги, серед наслідків якої вказують зниження (вперше за останні сто років) тривалості життя, зростання ракових, серцевих захворювань, діабету. Оскільки ожиріння є головним чинником, що викликає діабет, то було створено і неологізм *diabesity* (*diabetes + obesity*), що вводить поняття “діабет, спричинений надмірною вагою; стан здоров'я людини, яка страждає діабетом і має надмірну вагу”. За останні 20 років, за даними медиків, подвоїлося число дітей із проблемою ожиріння [Van de Weyer 2003, с. 20], вчені починають оперувати поняттям “розрив ожиріння” між багатими і бідними (*fat gap*), оскільки високий відсоток дітей із надмірною вагою серед малозабезпечених родин

вважається прямим результатом “убогості харчування” (*food poverty*) таких родин. За офіційними даними, біля мільйона американських підлітків у зв'язку з ожирінням страждають так званим “метаболічним синдромом” (*metabolic syndrome*) – сукупністю патологічних факторів, що створюють проблеми для здоров'я. Не випадково, що нове, молоде покоління американців позначають саркастичним словосполученням *Generation XXL* (гра слів, що базується на популярній назві молодого покоління – *Generation X* і на позначенні надвеликого розміру одягу – *XXL*).

У США, за оцінками медичних працівників, на початок XXI століття 65% населення мали надмірну вагу (двадцять років тому – 46%), а майже третя частина дорослого населення страждала справжнім ожирінням [Kher 2003, с. 43]. “Вартість ожиріння” для американської економіки оцінюється вченими в суму 12,7 мільярдів доларів. У цю суму входить лікування, медична страховка, оплата відпусток через хворобу [Johnson 2003, с. 7]. Ожирінню американців, вважають фахівці, сприяють “розтягнуті пригороди”, оскільки їхні мешканці користуються лише автомобілями і зовсім не ходять пішки. Наводяться навіть дані про те, що в “розтягнутих” пригородах американці важать у середньому на шість фунтів більше, ніж жителі “більш компактних місць мешкання” [Neergaard 2003, с. 7]. Преса стала писати про “проблему розтягнутості” (*sprawl cocern*). У зв'язку з проблемою ожиріння ще наприкінці минулого сторіччя Департамент сільського господарства США розробив “піраміду харчування” (*Food Guide Pyramid*), під якою мається на увазі набір продуктів харчування у вигляді піраміди (найбільш необхідні і корисні продукти знаходяться знизу). Проте, проведені дослідження показали, що саме орієнтація на цю “піраміду”, призвела до нинішньої “епідемії ожиріння”.

Сучасне американське суспільство не випадково називають “нацією швидкої їжі” (*fast food nation*), “суспільством непридатної їжі” (*junk food society*). Саме така їжа вважається головною причиною ожиріння. У США з кожним роком зростає кількість судових позовів громадян проти підприємств “швидкої їжі”, які обвинувачуються в тому, що вони сприяють ожирінню американців. Законодавці змушені були прийняти закон, що практично не давав можливості подачі таких позовів в суд. Цей закон одержав неофіційну назву *cheeseburger bill*. У Каліфорнії прийнята постанова про неприпустимість згадування будь-якої некорисної їжі (*junk food*), тому прийшлося, наприклад, переписувати тексти, в яких згадується морозиво, оскільки цей продукт також відноситься до категорії “нездорової їжі” [Allen-Mills 2003, с. 27]. У Великобританії вже кілька років розглядається питання введення спеціального податку на “швидку їжу”, що називають “податком на жир” – *fat tax*. Ширяться кампанії боротьби з ожирінням, які одержали численні найменування, наприклад *anti-obesity campaign*, *anti-obesity drive*, *obesity campaign*, *anti-fat drive*, *fat battle*. На думку журналістів, найближчим часом у США вони перетворяться на одне із самих потужних соціальних рухів.

З метою запобігання ожиріння стали виникати різні ініціативи, зокрема, рух, спрямований на активізацію фізичної діяльності американців - *America on the Move* (AOM); створюються спеціальні програми для дітей, націлені на стимулювання моторної діяльності, наприклад, програма *America on the Move* (AOM), *step-a-thon*. Можна відзначити, що в зв'язку з проблемою ожиріння в останні десять років дві третини жінок і більш третини чоловіків у США пробували різні дієти, що, однак, не привело до помітних позитивних результатів [Dilner 2003, с. 18]. На мережі Інтернет створюються численні дієтичні веб-сайти, які одержали назву “дієтичних блогів” (*diet blogs*).

Зростає кількість хірургічних операцій зменшення шлунка людей із зайвою вагою, так званих “баріатричних операцій” – *bariatrics, bariatric surgery*. У США витрати на “баріатрику” досягли трьох мільярдів доларів на рік при середній вартості подібної операції в 25000 доларів, масовою стає така медична спеціалізація, як “баріатричний хірург” (*bariatric surgeon*). У зв'язку з масовим ожирінням американських громадян виробники одягу і магазини, що продають його, почали позначати предмети одягу меншими розмірами у порівнянні з раніше прийнятими. Подібна практика одержала позначення за допомогою неологізму *vanity sizing* [Lee 2003, с. 156]. Торговельні фірми стали також позначати великі розміри жіночого одягу нейтральними, або навіть дімінітивними, так званими “терапевтичними словами” (*therapeutic words*),

наприклад *petite, regular, missy* [Female 2003, с. 63], тобто своєрідними евфемізмами.

Різні теорії “здорового харчування” сприяли тому, що пов'язані з таким харчуванням медичні терміни почали широко вживатися в загальнолітературній мові як американського, так й інших національних варіантів англійської мови. Це стосується насамперед терміна *trans fat*, що позначає жири (точніше - жирові кислоти), які у достатній мірі присутні у печених і кондитерських виробках і в готовій до вживання їжі. Поширення даного терміна пов'язано з тим, що була встановлена пряма залежність між такими жирами і рівнем того різновиду холестерину (*LDL cholesterol*), який призводить до зростання ризику захворювання серцево-судинними хворобами. Справжньою манією для багатьох людей стає споживання продуктів із низьким утриманням вуглеводів, із чим пов'язано функціонування неологізмів *low carb, net carb*. Слід зазначити, що неологізми *carb (carbo), low carb* породили цілий ряд словосполучень, причому деякі з них перетворюються, власне кажучи, у стійкі, наприклад, *low-carb craze, low-carb diet, carbo summit, low-carb products*. Вегетаріанство продовжує бути модним явищем, особливо в США. Так, у 2003 році більш 12 мільйонів американців не споживали тваринну їжу, причому їх число щотижня зростає майже на 20000 чоловік [Gage 2003, с. 8]. Популярною назвою вегетаріанства стає слово *veganism* (прихильник вегетаріанства позначається словом *vegan*). Набуває подальше поширення “екстремальна форма” вегетаріанства. Вона полягає, наприклад, у споживанні овочів і фруктів тільки в сирому вигляді. Таке вегетаріанство позначається неологізмами *raw-foodism (living foodism)*, а його прихильників спочатку позначали словосполученнями *raw foodist, raw foodie, raw vegetarian*, а останнім часом - словом *rawist*. Зростає кількість і ще більш “екстремальних вегетаріанців”, які поєднують “сироїдіння” з голодуванням для очищення організму. Їх називають “натуральними гігієністами” – *natural hygienists*. Екстремальні дієти викликають патологію, що позначається неологізмом *orthorexia* (порівн. більш відоме слово для позначення аномалії харчування – *anorexia*). Людина, яка страждає від реакції організму на подібне харчування, позначається інновацією *orthorexic*.

У попередні десятиліття для позначення корисної для здоров'я їжі виникло словосполучення *functional food*, а наприкінці 90-х років минулого сторіччя створюється словосполучення *functional drink*, що позначає корисний для здоров'я напій, особливо суміш овочевих соків. З поняттям “функціональної їжі” пов'язано і поширення в останні роки словосполучення *deprivation cuisine*, яке вводить поняття корисної для здоров'я, але несмачної їжі. Популярним неологізмом останнім часом стає також досить “прозорий” вираз *good-for-you bacteria*, який вживається саме для позначення корисних для здоров'я бактерій. Реакцією на зловживання “фаст-фуд” (цю

їжу почали також іменувати “сміттєвою їжею” – *junk food*) вважається гастрономічний рух, що робить акцент на вирощуванні і споживанні традиційних, натуральних продуктів. За принципом антонімічної аналогії до словосполучення *fast food* для позначення цього руху і самої традиційної натуральної їжі вживається словосполучення *slow-food*. Рух за “повільну їжу” відрізняється від інших рухів, спрямованих проти “макдональдизації”, тим, що його учасники підкреслюють важливість смаку і є противниками “стандартизації їжі”. Відзначимо, що негативна реакція на “фаст-фуд” привела до створення виразу *three F's* з негативним аксіологічним компонентом. Під цим виразом мається на увазі фраза *fast fatty foods*.

Дослідження процесів генерації новотворів англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я дозволяє зробити спробу лінгвокогнітивного моделювання відповідних явищ і виявити тенденції їх концептивної систематизації. Актуальність такого підходу зумовлена тим, що проникнення до концептосфери нації дозволяє краще обміркувати світорозуміння і поведінку людей, розкриває універсальні риси, що є властивими концептосферам всіх народів і національно-марковані риси таких концептосфер [Гришаєва 2000, Кирнозе 2001]. Зауважимо, що при дослідженні “медичних концептів”, як і будь-яких інших, ми розуміємо що моделювати концепт як чітку структуру не є можливою задачею. Погоджуємось із З.Д. Поповою і Й. А. Стерніним, що концепт є такою одиницею, яка динамічно функціонує, актуалізується у своїх окремих аспектах, приєднується до одних концептів і дистанціюється від інших [З. Д. Попова, Й. А. Стернін 2001, с. 61]. Але, виходячи з положення про те, що мовний знак представляє концепт в мові і дискурсі ми будемо спиратися на лінгвальні факти щоб ідентифікувати природу концептуалізації медичних явищ та понять.

Намагаючись зрозуміти природу зв'язку між появою новотвора англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я і категоризацією носієм англійської мови знань про світ ми дійшли висновку, що процеси неологізації цієї сфери свідчать про факт експансії відповідної концептосистеми, яку ми пропонуємо іменувати **MEDICINE AND HEALTH CARE**. Відкриття у медичній теорії і застосуванні на практиці найновітніших підходів до лікування хвороб, розвиток комп'ютерних технологій, поява нових і посилення вже відомих людству захворювань, розробка методів лікування і боротьби з ними, популярність нетрадиційної медицини свідчать про збагачення знань людини про цю соціальну сферу, про подальшу категоризацію медичних явищ у концептосфері носія англійської мови. Таким чином, концептосистема **MEDICINE AND HEALTH CARE** є комплексним, гетерогенним, когнітивно-ментальним конструктором, що обслуговує сегмент концептосфери англомовних соціумів в аспекті категоризації знань про медицину і охорону здоров'я і формування відповідних поняттєвих, перцептивно-образних, аксіологічних концептивних складових.

Аналіз мовного матеріалу, наданого в статті, дозволяє нам ідентифікувати певну кількість “медичних концептів”. Зважаючи на інтерконцептивні зв'язки, функціональну природу когнітивних одиниць і керуючись логікою дослідження ми пропонуємо об'єднати такі концепти у концептополя. Нагадаємо, що термін “концептополе” може відноситись як до інтраконцептивної організації, що зумовлює ідентифікацію ядра та периферії, базових шарів та інтерпретаційних частин концепту. З іншого боку, концептополе є угруповуванням концептів, які є пов'язаними один з одним стійким когнітивним змістом. Концепти, що входять до одного концептополя зазвичай характеризуються взаємопроникненням власних периферійних сегментів. Далі ми розглянемо три концептополя, які є складовими частинами концептосистеми

MEDICINE AND HEALTH CARE: каузативно-консекутивне, інструментально-модусне, агенсивно-пацієнсивне.

Так, до каузативно-консекутивного “медичного концептополя” ми відносимо всі медичні концепти, що стосуються ідентифікації хвороб, стану здоров'я людини і медичного лікування (**DISEASE, MEDICAL CONDITION, MEDICAL TREATMENT**). За нашими даними таке концептополе є найбільш репрезентованим в концептосистемі **MEDICINE AND HEALTH CARE**. Його вербалізують 56% новотворів сфери медицини та охорони. Прикладами можуть бути наступні одиниці: *globesity, metabolic syndrome, curapathy, white-coat effect, fast fatty foods, vanity sizing, happy medicine, alternative medicine, complementary medicine*.

До інструментально-модусного “медичного концептополя” ми відносимо медичні концепти, що є ментальними репрезентаціями знань англомовних соціумів про засоби лікування хвороб і розладів, ліки, медичні технології, процедури, обстеження, рекомендації лікарів: **MEDICAL EXAMINATION, MEDICAL PROCEDURE, MEDICAL TECHNOLOGY, MEDICAL DRUG, MEDICAL INSTRUMENT, MEDICAL ADVICE**. Відповідне концептополе об'єктивується 30% новотворів англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я. Прикладами можуть бути наступні мовні одиниці: *therapeutic hypothermia, bariatric surgery, pumping party, slow food, low-carb diet, neural prosthetics*. Зазначені приклади дозволяють зробити припущення про те, що інструментально-модусне концептивне поле є сегментно інтегрованим до вищезазначеного каузативно-консекутивного концептополя. Таким чином, 86% новотворів англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я об'єктивують каузативно-консекутивне і інструментально-модусне концептополя.

Нарешті, до агенсивно-пацієнсивного концептополя ми залучаємо медичні концепти, що відносяться до взаємодії “антропних” елементів концептосистеми **MEDICINE AND HEALTH CARE**, а саме концепти **PATIENT, PARAMEDICAL PERSONNEL, DOCTOR**. Периферійна експансія цих концептів відбувається за рахунок збагачення досвіду англомовних соціумів знаннями про “типи” пацієнтів, про нові медичні професії, спеціалізації: *andrologist, apitherapist, therapy generation, orphan patient, worried wealthy, beauty junkie, surgiholics, cosmetic underclass, generation XXL, fast food nation, bariatric surgeon*.

Концепт **PATIENT** розуміємо як когнітивно-метальний конструкт, який акумулює знання англомовних соціумів про людину на яку є спрямованим медичний або профілактичний вплив, що викликає фізіологічні зміни. В поняттєвому ядрі концепту **PATIENT** пропонуємо розрзяти полюси **PATIENT⁺** і **PATIENT⁻**. Так, **PATIENT⁺** є таким пацієнтом який звертається за допомогою лікаря, у той час як **PATIENT⁻** займається самолікуванням або не має змоги звернутися за дорогою медичною допомогою (*raw-foodist, raw-foodie, rawist, cosmetic underclass*). Репрезентативність цього концептополя в концептосистемі **MEDICINE AND HEALTH CARE** складає близько 14%.

Певна кількість новотворів англійської мови мають когнітивні зв'язки з різними концептополями концептосистеми **MEDICINE AND HEALTH CARE**. Прикладом можуть бути наступні одиниці: *beauty junkie* (каузативно-консекутивне, агенсивно-пацієнсивне концептополя), *cosmetic underclass* (каузативно-консекутивне, агенсивно-пацієнсивне концептополя), *generation XXL* (каузативно-консекутивне, агенсивно-пацієнсивне концептополя). Елементи інструментально-модусного медичного концептополя, як згадано вище, є сегментно інтегрованими до каузативно-

консекутивного медичного концептополя у гіпонімічний спосіб.

Також, нагадаємо, що новотвір англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я, як і будь яка мовна одиниця, є своєрідною точкою доступу до потенційно великих структур знання, що має енциклопедичний характер [Langacker 1987]. Кожна мовна одиниця має таку концептивну доменну матрицю [Clausner, Croft 1999], яка дозволяє користувачам мови зрозуміти її семантику. В якості приклада візьмемо новотвір *sprawl concern*, який позначає занепокоєння про те, що в “розтягнутих” пригородах американці важать у середньому на шість фунтів більше, ніж жителі “більш компактних місць мешкання”. Зрозуміло, що концептосистема MEDICINE AND HEALTH CARE не є тим когнітивно-ментальним конструктом, що всеосяжно інкорпорує енциклопедичні знання англійськомовних соціумів, до яких впроваджує доступ лінгвемою *sprawl concern*. Серед елементів концептивної матриці цього новотвору є і AMERICAN CITY, UNITED STATES, SPACE, HUMAN BEING, CONCERN. Ці когнітивно-ментальні елементи не належать до концептосистеми MEDICINE AND HEALTH CARE, але без їх існування розуміння новотвору *sprawl concern* буде неможливим.

Таким чином, викладений матеріал свідчить, що сфера охорони здоров'я, медицини протягом останнього десятиліття була важливим постачальником лексико-фразеологічних інновацій в англійську мову, які відбивають постійний розвиток цієї сфери, прагнення до її вдосконалення. Окрім того, новотвори англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я є “точками доступу” до депозитаріїв знання, що має енциклопедичний характер. Найважливішим таким депозитарієм, що грає головну роль у когніції явищ сфери медицини і охорони здоров'я і їх категоризації, є концептосистема MEDICINE AND HEALTH CARE – складний, гетерогенний, когнітивно-ментальний конструкт, який обслуговує сегмент концептосфери англійськомовних соціумів в аспекті категоризації знань про медицину і охорону здоров'я і формування відповідних поняттєвих, перцептивно-образних, аксіологічних концептивних складових.

Література

- Гришаева Л.И. Перевод как источник знаний о концептуализации внеязыковой действительности // Перевод: язык и культура. - Воронеж, 2000. - С. 29-31. Курнозе З.И. О национальной концептосфере // Филология и культура. Материалы III международной научной конференции. Часть 2. - Тамбов. 2001 г. - С.80-82. Попова З.Д., Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. – Воронеж: Истоки, 2001. – 192 с. Allen-Mills. Language Police Ban Mickey Mouse // The Sunday Times. – 2003. – May 4. – P. 27. Clausner, Timothy & William Croft. Domains and image schemas // Cognitive Linguistics. – 1999. - 10, 1–31. Dillner L. This Body In 28 Days. Fat Chance // The Observer. –2003. – Aug.17. - P.18 Elias M. It's OK to Be Gray, Americans Say // USA Today. –2001. – Jan. 22. – P.15. Gage E. Going Meatless // The Daily Texan. – 2003. – Sept.16. – P.8. Gavenas M. L. Color Stories. Behind the Scenes of America's Billion-dollar Beauty Industry. – New York : Simon and Schuster, 2002. – 212p. Hilts P. J. Protecting America's Health. The FDA, Business and One Hundred Years of Regulation. – New York: Alfred A. Knopf, 2003. – 394p. Johnson L. Working Off Fat at the Office // Austin American-Statesman. –2003. Sept.7. – P.7. Kher U. How to Sell XXXL // Time. –2003. – Jan.27. - P. 43-46. Langacker, Ronald. Foundations of Cognitive Grammar, Volume I. - Stanford, CA: Stanford University Press, 1987. – 516 p. Lee M. Fashion Victim. Our Love - Hate Relationship with Dressing, Shopping and the Cost of Style. – New York : Broadway Books, 2003. – 294 p. Neergaard L. Sprawl May Help Drive U.S. Obesity // Houston Chronicle. – 2003. – Aug.29. – P.7. Quart A. Branded. The Bying and Selling of Teenagers. – Cambridge, MA : Perseus Publishing,

2003. – 239p. *Revill J.* The New Nose Job : Designer Vaginas // *The Observer*. – 2003. – Aug.17. – P.13. *Terry S.* Saving Face // *The Christian Science Monitor*. - 2002. – Febr. 21. – P. 7. The Female Feelgood Factor // *The Economist*. – 2003. – Sept.27. –P. 63-64. *Van de Weyer C.* Child Obesity – an Epidemic of Unequality // *New Statesman*. – 2003. – Oct. 20. – P. 20. *Whorton J. C.* Nature Cures. The History of Alternative Medicine In America. – New York : Oxford University Press, 2002. –368 p.

КЕЧЕДЖІ О.В.

(Приазовський держ. тех. ун-т)

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ФАКТОР ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The paper deals with the cross-cultural communication and its influence upon the improvement of English language's vocabulary. The factors of successful cross-cultural communication and reasons of communicative barriers' appearance were reviewed. Special attention was concentrated on the main stimulus of development of the language.

Key-words: *cross-cultural communication, borrowings, influence, forms of cross-cultural communication, stimulus of language's development.*

Сучасна англійська мова, зі специфічними особливостями її словникового складу являє собою продукт тривалого історичного розвитку, у процесі якого мова зазнавала впливу інших мов шляхом надходження до її складу лексичних одиниць іншомовного походження. Як відомо, словниковий склад англійської мови, так саме як і інших мов світу, перебуває в стані безперервної зміни. Ця мобільність і мінливість обумовлені тим, що мова, і, в першу чергу, її словниковий склад, безпосередньо зв'язана як з виробничою, так і з будь-якою іншою суспільною діяльністю людей. Взаємодія різних культур відбивається на їх мовах, оскільки в процесі виробничої або іншої діяльності відбувається спілкування між представниками різних мовних соціумів, чому сприяє міжкультурна комунікація (МКК). Для того, щоб мова могла повноцінно виконувати свою основну комунікативну функцію - функцію найважливішого засобу спілкування - її словниковий склад має швидко реагувати, відображати й фіксувати зміни, що відбуваються у всіх сферах життя та діяльності людей: у виробництві, науці, суспільно-економічних відносинах, у побуті тощо.

Предметом нашого дослідження є особливості впливу МКК на збагачення лексичного складу англійської мови. **Актуальність** зумовлена тим фактом, що процес міжкультурної комунікації сприяє поповненню та розвитку словникового складу мов завдяки надходженню лексичних одиниць іншомовного походження, таким чином впливаючи на розвиток мови в цілому.

За матеріал дослідження слугували словники іншомовних слів (*Jennifer Speake «Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases» 2008, John Ayto «A Century of New Words» 2007, З.С. Трофимова «Словарь новых слов и значений» 2006*), словник *Longman Dictionary of Contemporary English 2003*, англословні періодичні видання (*Report on Business, The Global and Mail, Global Sports, Daily Mail* тощо) та інші друковані видання, а також ресурси Інтернет.